

Dámy a pánové, vážení přátelé,

předčasné úmrtí vsetínského výtvarníka Boba Zbránka počátkem listopadu loňského roku zarmoutilo nejen jeho přátele; jeho smrt je ztrátou pro výtvarnou obec a milovníky výtvarné tvorby v celém širokém okolí. 15.března letošního roku by se dožil 60 let. Bob Zbránek se na oslavu životního jubilea těšil, pilně pracoval, aby ho výstava, kterou k jubileu připravoval, reprezentovala co možná nejlépe, aby vytvořil co nejširší obraz o svých zájmech přetavených v motivy a kompozice zprostředkovávající vlastní vidění světa, přibližující zdroje a prameny, které rozevírají pestré vějíře nápadů a jejich realizací. Myslel především na své přátele a sympatizanty s tvorbou a výtvarnou technikou, která mu učarovala. Na ty, kteří mu byli nejbližší a se kterými vedl neustálý dialog o smyslu vlastní práce. Chtěl je překvapit a výtrysky své imaginace a novými osvěžujícími dojmy zasytit všednost a monotónnost, jež často provázejí naše dny. Kdyby tu dnes mohl být s námi, jistě by měl radost, že se jeho představy naplňují. Díky kurátorce výstavy magistře Olze Mehešové a výtvarnici muzea Boženě Spáčilové se podařilo vnést do eruptivního autorova projevu s neobvyklou šíří motivů jistý řád a vytvořit v instalaci logicky rozvíjený obraz s přirozenou následností tematicky relativně uzavřených souborů jeho prací: poetických evokací dokonalosti ženské krásy, portrétů blízkých i nejbližších, snových a fantazijních vizí, kompozic s technickými objekty, s obdivovanými soudobými motocykly a automobily či objekty domyšlenými v duchu kdysi dávno v dětství objeveného a trvale inspirativního Julese Vernea. Současně s těmito volnými pracemi pak kurátorka představuje autorovu užitou tvorbu, loga, značky a znaky, návrhy k potiskům textilií, v nichž vystavující autor zúročuje uvolněnou fantazii, neotřelost a cit pro uměřenost pohybu v komerční sféře.

Charakter a kvalita Zbránkovy tvorby, tak jak ji lze posoudit na této výstavě,

je výsledkem jeho zhruba desetiletého zájmu o techniku práce s počítačem v kombinaci s klasickými kresebnými, malířskými a jinými výtvarnými postupy (zvláštní místo zde má například koláž). Prozrazuje ale také poměrně silně zažitou dlouhodobou obecnou orientaci na kulturu a umění, kterou podporují a trvale oživují zážitky z dětství, rodinné klima, vztahy k rodičům a sourozencům. V tomto kontextu má zvláštní místo především vliv otce, který byl vojenským pilotem, rád maloval a psal. (Dokonce později, po skončení aktivní vojenské služby, vydal v Profilu v Ostravě sbírku humorných povídek z Valašska).

Bob Zbránek, po otci Bohumil, žil zpočátku s rodinou v Praze, pak v Příboře a v Prostějově. Vystudoval Střední průmyslovou školu elektrotechnickou ve Frenštátě a poté začal pracovat v MEZu Vsetín jako zkušební technik. V roce 1998 onemocněl a byl nucen přejít do invalidního důchodu. Jeho vůle a životní energie se přelily přednostně do oblasti umění. Řezbářství, kterému se do té doby zájmově věnoval (tady ho zajímala hlavně figura a reliéf) také vzhledem k fyzické náročnosti práce, vystřídala kombinovaná technika odrážející soudobé tendence hyperbolizující výkony elektroniky a završující se ve využití počítačových postupů a jejich schopností celostní syntézy propracovaných detailů a motivů. Bob Zbránek svou kombinovanou techniku, jejíž kroky zůstávají zčásti zahaleny tajemstvím, označil v jednom z novinových rozhovorů jako xerografiku či grafickou koláž. A z postupu naznačil (cituji): „Vytvořím si námět a pak pomocí tenkého fixu zpracuji detail. Potom různým kopírováním a překládáním vytvářím kompozici“. A připomíná, že námět zůstává dlouho otevřený, rozumějme otevřený improvizaci, ale i herním projevům, v nichž hrají roli riziko i náhoda, očekávání i překvapení. Bob Zbránek staví vedle sebe postavy i věci, zvířata i stěží identifikovatelné, tedy fantazijní předměty. Ve svérázné, jednou jednoduché, jindy přesycené kompozici vzniká mezi prvky, částmi obrazu zvláštní napětí, propojuje se drsnost s erotickou vyzývavostí vedle lyrického a poetického zjemnění či ironie, podtržené začasté i názvem díla. Jmenujme například Matiné pro Jezinky, Rusalky se přáteli se zvířeli,

Krotitelé hadů v Grandu, Ženský pluk na překážkové dráze aj. V tomto zvláštním světě není výjimkou postava nebo jen tvář autora, jednou jako tvrdého hipster v odlesku módních strojů, jednou jako bezradného klauna. Autor sám jako by tu stál v dnešním jevově brutálním světě ve všech možných rolích, které toho navenek nabízejí až příliš, uvnitř, v křehkém prostoru osamocené lidské duše jako by však zůstávaly otázky i pochybnosti. Bohumil Zbránek vytvořil více než 500 takových obrazů, volných prací i součástí výtvarných kalendářů. V poslední době si získávaly stále větší oblibu, po jejich zveřejnění na internetu se stále častěji začali ohlašovat i zájemci ze zahraničí a zcela proti autorovu očekávání až z daleké Latinské Ameriky.

V posledních letech se v tvorbě Boba Zbránka začínala prosazovat také inspirace literární, z jednotlivých grafických listů vznikaly soubory, celky se zřetelnými duchovními, ba filozofickými východisky prozrazujícími prohlubující se smysl a zaměření jeho výtvarné práce. Zcela mimořádné místo tak v kontextu jeho snah získalo připravované, bohužel ne zcela dokončené portfolio, soubor grafik, jakýchsi ohlasů na okouzlení poezií německého básníka Christiana Morgensterna (1871-1914), předchůdce dadaismu, surrealismu, ale i absurdního dramatu, konkrétní poezie i moderního černého humoru. Jeho Šibeniční písně, mistrovsky přeložené Josefem Hiršalem, jsou produktem ničím neohraničené hry představ a fantazie zacílené k pokusu využít jazyka a experimentu s ním k přiblížení se podstatě existence člověka v plné její otevřenosti a k živým a nefalšovaným dotykům s realitou. První část Šibeničních písní Morgenstern uvádí mottem z filozofa Friedricha Nietzscheho: “ V pravém muži je skryto dítě, chce si hrát.“ Jak musela být tato věta blízká Bobovi Zbránkovi, který svět viděl jako mozaiku inspirovanou hrou, kombinovanou z věcí, postav, náznaků a materializovaných abstrakt, jako drama něhy a agrese, smyslnosti, a duchovní a fantazijní exaltace. Jak mu muselo být blízké Morgensternovo ožívování věcí, jeho nikdy neviděné, leda ve vnitřním světě jeho nekonečné imaginace existující bytosti a groteskně fantastické příšery,

kterými rozšiřoval obraz a slovník fauny : například o chacháju potoční, šťikad' samici, lenostoje čtyřprstého a jiné, kterých se grafik s velkou iniciativou chopil a transponoval je do vizuální podoby s akcenty ohlašujícími vlastní životní zkušenost a sílu představitosti. Morgenstern pomáhal autorovi z Valaška ujasňovat si jeho vlastní cestu, důsledněji a jemněji užívat ironii a nadhled, překonávat bariéry konvencí v duchu Morgensternova nasazení a odporu proti měšťáctví a konvencím. Při práci na cyklu listů inspirovaných německým básníkem se Bob Zbránek také kontaktoval s českou spisovatelkou a překladatelkou, družkou Josefa Hiršala Bohumilou Grögrovou, která s Hiršalem na překladech Morgensternových básní pracovala. A tak se tady ve Vsetíně následně rodila představa o dopracování portfolia s přesahem do tvaru významově a umělecky doposud nevyzkoušeného a opravdu originálního.

Mluvíme-li tady o vědomé snaze autora dnešní výstavy hledat podněty u velkých osobností umění, nesmíme zapomínat na největšího kreslíře českého komiksu – Káju Saudka. S ním se Bob Zbránek setkal na Saudkově vůbec první vsetínské výstavě v lednu roku 2006 v galerii V Poschodí. Od suverénního kreslíře se Bobovi a jeho kompozicím dostalo povzbudivého uznání. A následovalo od Káji Saudka upřímné pozvání do Prahy. V Saudkově pražském atelieru, kde se asi po dvou měsících oba setkali, při dvoudenních obsažných a inspirativních hovorech už odpadly všechny zdvořilostní bariéry, překryla je otevřená vyznání a ze strany pražského umělce přišly rady především technického rázu, které ve Zbránkovi posílily doposud latentně přítomné představy o nových a zásadnějších realizacích. Slibně se rozvíjející kontakty definitivně přerušila známá tragická událost, která předčasně ukončila Saudkovu uměleckou práci.

Saudkova někdejší energie však našla zčásti ve vsetínském autorovi svého nového nositele. Přes pokračující nemoc s opravdu intenzivně a bolestně prožívanými fázemi Bob Zbránek kreslí, výtvarně komponuje, vytváří nové syntézy dílčích fantazijních obrazů, buduje kompozice zaujat vtíravými a

neodbytnými myšlenkami, zobecňuje své zkušenosti, svá vidění. Přechází i na pole užitého umění, objevují se první ilustrace, grafická řešení katalogů, realizace znaků a log pro firmy, sportovní kluby a sdružení, každoročně připravuje kalendáře, které byly zejména jeho přáteli netrpělivě očekávány. A vystavuje. Uvážlivě, s rozmyslem, s touhou ve sledu výstav zachytit vlastní vývoj a jeho proměny. Ve Vsetíně pořádá výstavu ve foyeru kina Vatra a galerii Pohoda, s přítelem fotografem Františkem Hamanem se představují na zámku v Kravařích či v Bystřici pod Hostýnem. Práce Boba Zbránka se stávají součástí výtvarného obrazu kultury rodící se na Valašsku.

Dámy a pánové, letošní kalendář nám Bob přinesl už koncem října minulého roku. Chtěl se v klidu připravovat na tuto zámeckou výstavu. A události spojené se svým životním jubileem. Počátkem listopadu zemřel. Myslel jsem a stále myslím na jeho kalendář, symbol času, který přijde, na čas očekávání a příslibů, který potenciálně obsahuje. Na čas, který se už bohužel otevírá pro jiné, který už nebude naplněn novými, svěžími Bobovými obrázky. Ale úvahy mě dovádějí dál a k tomu, že to přece jen tak úplně není. Neboť ti jiní, ti ostatní, ti blízcí, kterým je dáno prožívat dny, odkryté Bobovým kalendářem, nesou s sebou i velký kus jeho času, který je vtělen do jeho práce a který představuje i tato výstava. Kdyby nás mohl sledovat, a představme si, že tomu tak je, jsem si jist, že by nepocíťoval žádný smutek a že by dnešní šťastnou situaci vernisáže své výstavy, kterou se plní jeho přání, i když in memoriam, doprovodil svým známým, širokým a zářivým úsměvem. Ano, ještě jsem tady.

PhDr. Dalibor Malina, únor 2011